

ключову роль, а функції фінансового менеджера представляють елементи єдиної взаємодії всієї системи.

Література:

1. Financial management Pandey I. M. Vikas Publishing House Pvt Limited, 2015. 806 с.
2. Фінансовий менеджмент. URL: http://164.100.133.129:81/econtent/Uploads/Financial_Management.pdf.
3. Role of financial management in tourism. URL: <http://www.slideshare.net/artistramakrishna/ugc-nettourismch-10-tourism-finance-mgt>.
4. Поддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент: Підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. К.: КНЕУ, 2014. 535 с.
5. Боголюбов В. С. Фінансовий менеджмент у туризмі та готельному господарстві/ URL: http://www.academia-moscow.ru/ftp_share/_books/fragments/fragment_21092.pdf.

Дубчак Інна Богданівна

ст. гр. Ф-41, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н, доцент Шулюк Б.С.

ВПЛИВ ДЕМОГРАФІЧНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ НА ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

Особливості формування доходів Пенсійного фонду України залежать від багатьох факторів правового (тип пенсійної системи), економічного (загальна економічна ситуація в країні) та демографічного характеру.

Досліджуючи історичні аспекти формування доходів Пенсійного фонду України можна зробити висновок про те, що не зважаючи на тип пенсійної системи в Україні економічні та демографічні фактори є визначальними для величини доходів Пенсійного фонду.

Особливу увагу при дослідженні особливостей формування доходів Пенсійного фонду України варто приділити демографічній ситуації нашої держави, розвиток якої із отриманням безвізового режиму та низьким рівнем життя поступово переходить у фазу кризи.

Так, в Україні спостерігається чіткий тренд скорочення чисельності українців – з 51,6 млн. осіб у 1991 р. до 42,2 млн. осіб у 2018 р., тобто більш ніж на 9 млн. осіб. Основним поясненням цьому є соціоекономічні причини а з 2014 р. – ще розгортання воєнного конфлікту на Донбасі.

Слід акцентувати увагу на тому, що у науковців і експертів значні сумніви викликає достовірність даних, які надає Держстат щодо чисельності населення України (42,2 млн. осіб на 1 січня 2019 р.). По-

перше, у них не враховано вплив воєнного конфлікту на Донбасі та пов'язану з ним внутрішню та зовнішню міграцію проживання там людей. По-друге, об'єктивну картину щодо чисельності українців може дати лише періодичний всеукраїнський перепис, який в Україні проводився 16 років тому, в 2001 р.

Встановлення достовірних показників чисельності населення України принципова важливо для коректності довгострокових прогнозів її соціально-економічного та демографічного розвитку. Може виявитися, що демографічна криза в Україні матиме ще більш катастрофічні наслідки щодо чисельності населення, аніж прогнозує ООН. Згідно з прогнозами, з 2015 р. до 2050 р. воно скоротиться на 21,7% (до 35,1 млн. осіб), а до кінця ХХІ ст. – на 41,1% (до 26,4 млн. осіб) [1].

Зниження чисельності населення України та вплив цих тенденцій на Пенсійний фонд відчувається вже зараз, адже кількість працюючих за останні три роки зменшилася більш ніж на 3 млн. осіб, в той час як кількість пенсіонерів зменшилась лише на 1,8 млн. осіб. Поки що на стабільному рівні залишається співвідношення кількості зайнятого населення до кількості пенсіонерів і становить 1,35 рази.

Зниження чисельності працюючих разом із низькими заробітними платами в країні мають негативний вплив на доходи бюджету Пенсійного фонду у зв'язку із зменшенням надходжень єдиного соціального внеску (див. рис. 1).

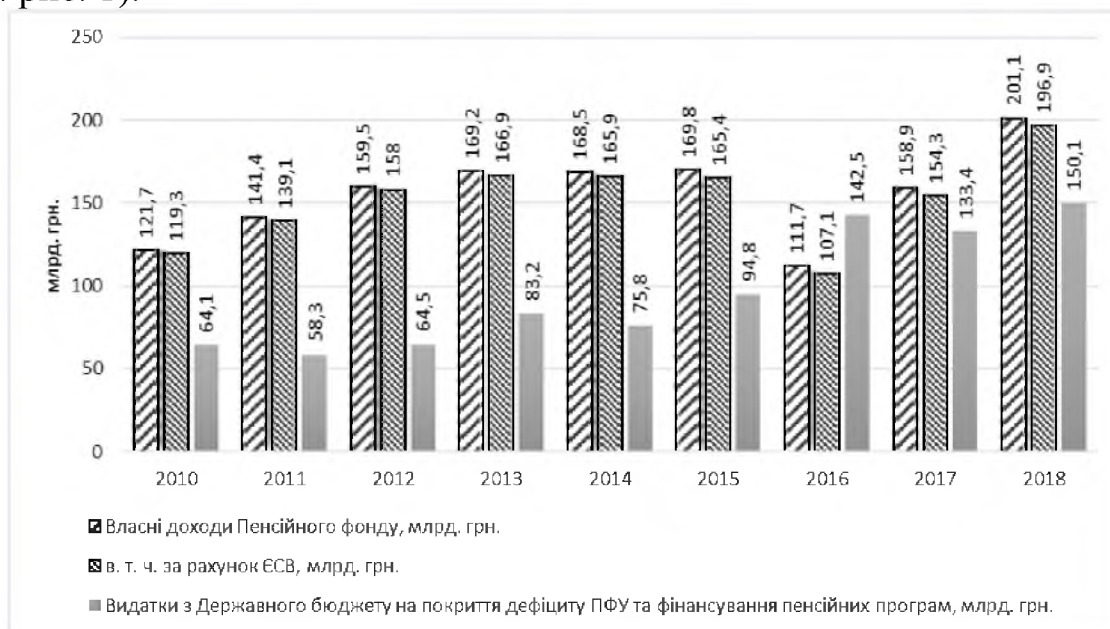

Рис. 1. Динаміка структури доходів Пенсійного фонду України у 2010-2018 роках*

**Розраховано автором за даними Пенсійного фонду України [2]*

Одними із заходів Уряду спрямованих на збільшення надходжень до Пенсійного фонду шляхом збільшення відрахувань ЄСВ було підвищення

мінімальної заробітної плати та зниження ставки ЄСВ з 38 до 22% відсотків з метою зниження податкового навантаження на фонд оплати праці. Однак такий захід розрахований на довгострокову перспективу, а в 2016 році це призвело до зростання дефіциту бюджету Пенсійного фонду і не зважаючи на збільшення надходжень ЄСВ в 2017 та 2018 роках, цього не достатньо для подолання дефіциту.

Однією із головних причин дефіциту бюджету Пенсійного фонду є низький рівень зарплат в Україні (див. табл. 1) як відносно внутрішніх цін, так і відносно країн-сусідів.

Як бачимо з таблиці 1, номінально заробітна плата впродовж останніх 8 років постійно зростала, однак реальна заробітна плата, яка виражена в доларовому еквіваленті в період кризи зменшилася вдвічі (див. рис. 2), а ціни зросли вдвічі, що, на наш погляд, стало основною причиною поглиблення демографічної кризи та зниження надходжень до Пенсійного фонду за рахунок ЄСВ.

Таблиця 1

**Динаміка мінімальної пенсії та заробітної плати в Україні
у 2010-2018 роках***

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Мінімальна пенсія, грн.	695	750	822	894	949	949	1074	1310	1435
Мінімальна заробітна плата, грн.	906	972	1104	1218	1218	1298	1414	3200	3723
Середня заробітна плата, грн.	2629	3054	3377	3619	4012	5230	6475	8777	10573
Мінімальна пенсія, дол. США	87,6	94,1	102,9	111,8	79,8	43,4	41,0	47,6	52,8
Мінімальна заробітна плата, грн.	114,2	122,0	138,2	152,4	102,5	59,4	54,0	116,3	136,9
Середня заробітна плата, грн.	331,3	383,3	422,6	452,8	337,5	239,4	247,1	319,0	388,7

**Розраховано автором за даними Державної служби статистики України [3]*

З одного боку низька заробітна плата стимулює міграцію працездатного населення за кордон в країни-сусіди, де заробітна плата в 2-3 рази вища, ніж в Україні, а з іншого боку – економічна криза призвела до банкрутства великої кількості підприємств, що вплинуло на обсяги надходжень ЄСВ до Пенсійного фонду (див. табл. 2).

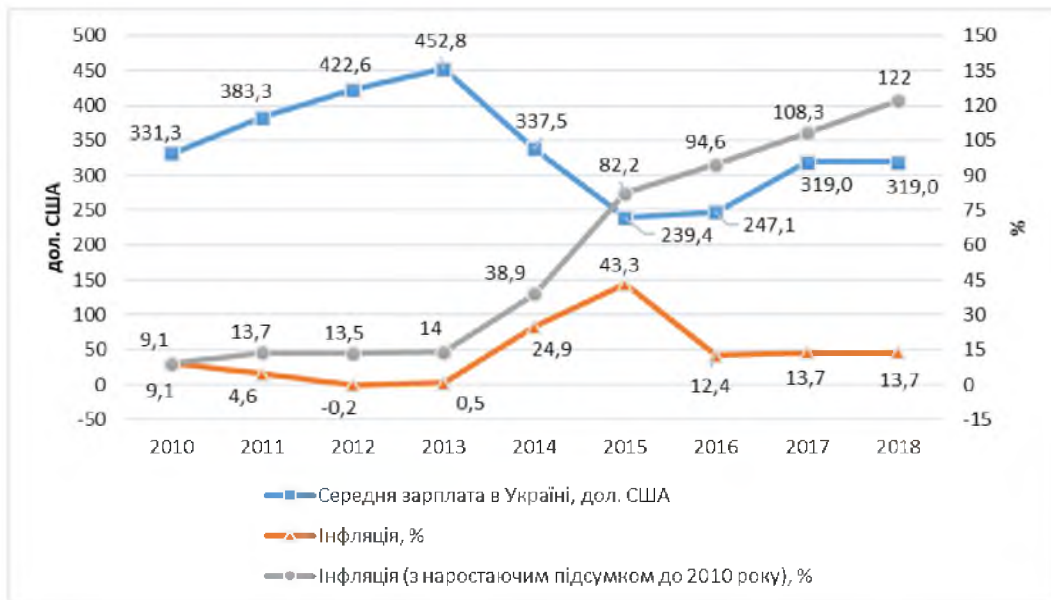

Рис. 2. Динаміка середньої зарплати в доларовому еквіваленті та інфляції в Україні у 2010-2018 роках*

*Розраховано автором за даними Державної служби статистики України [3]

Як бачимо з таблиці 2, з 2010 по 2017 рік кількість підприємств в Україні зменшилася на 379 тис. одиниць, що не могло не позначитися на кількості працюючих, а отже і на обсягах відрахування ЄСВ до Пенсійного фонду. Варто звернути увагу, що у 2016 році відбулося найбільше закриття великих підприємств, кількість яких порівняно з 2013 роком зменшилася на 276 одиниць, середніх підприємств – на 3922, малих – на 50889. Якщо порівняти співставити чисельність працівників зайнятих на підприємствах у 2010 році з 2017 роком, то вона зменшилася на 2,1 млн. чоловік.

Таблиця 2

Динаміка надходжень ЄСВ до бюджету Пенсійного фонду України та кількості підприємств у 2010-2017 роках*

Показники	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ЄСВ, млрд. грн	119,3	139,1	158,0	166,9	165,9	165,4	107,1	154,3
Усього підприємств, од.	2183928	1701620	1600127	1722070	1932161	1974318	1865530	1805059
в т.ч.								
Великі підприємства, од.	586	659	698	659	497	423	383	399
Середні підприємства, од.	20983	20753	20189	18859	15906	15203	14832	14937
малі підприємства, од.	357241	354283	344048	373809	324598	327814	291154	322920

*Розраховано автором за даними Державної служби статистики України [3]

Окрім цього, варто зауважити, що підвищення мінімальної заробітної плати на тлі девальвації та інфляції не призвело до швидкого зростання споживчого попиту та збільшення ЄСВ у структурі доходів Пенсійного фонду (як планував Уряд), а навпаки призвело до тінізації заробітних плат або переведення працівників на неповний робочий день. Основні витрати населення із збільшеної заробітної плати не стимулювали розвиток економіки, а перерозподілялися до державних компаній, які є постачальниками комунальних послуг.

Таким чином, враховуючи наслідки економічної кризи в Україні спричиненої як об'єктивними економічними проблемами, так і окупацією Донбасу і анексією Криму Російською Федерацією, а також негативні тенденції демографічної ситуації, можна зробити висновок про суттєві загрози для стабільного і бездефіцитного функціонування Пенсійного фонду.

Література:

1. World Population Prospects: The 2015 Revision, Key Findings and Advance Tables. United Nations, Department of Economic and Social Affairs, 2015. P. 22, 30. URL: http://esa.un.org/unpd/wpp/publications/files/key_findings_wpp_2015.pdf (дата звернення: 08.04.2019).
2. Офіційний сайт Пенсійного фонду України. URL: <https://portal.pfu.gov.ua/> (дата звернення: 08.04.2019).
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 08.04.2019).
4. Петрушка О.В., Шулюк Б.С. Методи здійснення недержавного пенсійного забезпечення у світі: практичний досвід для України. *Молодий вчений*. 2018. №9 (61). С. 512-514.

Завитій Ярослав Михайлович

ст. гр. Ф-42, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доцент Горин В. П.

ЕКОНОМІЧНА СТУПІНІСТЬ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ

Питання підвищення ефективності використання бюджетних коштів належить до найбільш злободенних на сучасному етапі розвитку системи державних фінансів. Характерними ознаками вітчизняної бюджетної практики стали розпорошення бюджетних коштів між великою кількістю бюджетних програм, низька якість розробки самих програм, їх дублювання, відірваність від реалій соціально-економічного розвитку країни. Внаслідок цього відбувається стійке недофінансування вагомої